

Göteborgs Universitet
Institutionen för journalistik och masskommunikation

Sluten societetsborg eller trygg fristad?

En studie kring människors upplevelser av trygghet och Eriksberg

Emma Karlsson och Jani Korhonen
8402235009 och 7307069414
Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap
Höstterminen 2008

Abstract

Titel: Sluten societetsborg eller trygg fristad?

Författare: Emma Karlsson & Jani Korhonen

Kurs: Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap, Institutionen för journalistisk och masskommunikation vid Göteborgs Universitet

Termin: Höstterminen 2008

Handledare: Karin Fogelberg

Sidantal: 35 exkl. bilagor

Uppdragsgivare: Fastighetsägarna Göteborg Första Regionen.

Syfte: Vårt syfte är att, ur ett trygghetsperspektiv, undersöka hur människor som på olika sätt har erfarenhet av Eriksberg upplever området där.

Metod och material: 5 stycken kvalitativa djupintervjuer med personer som har koppling till Eriksberg, intervjuerna var av semistrukturerad karaktär och spelades in med bandspelare, varefter de transkriberades till text.

Huvudresultat: Våra resultat visar att Eriksberg är ett område som upplevs som modernt och tryggt, men samtidigt också som en form av segregation, då endast vissa har råd att bo där. De visar även att arkitekturen spelar en roll för människors upplevelse av trygghet, bland annat att de känner sig mer trygga med ökad belysning.

Nyckelord: Trygghet, kommunikation, arkitektur, Eriksberg, semiotik

Innehållsförteckning

Executive summary	3
1. Inledning	4
2. Syfte och frågeställningar	5
3. Bakgrund	6
3.1 Göteborg och Eriksberg	6
3.2 Uppdragsgivaren	6
3.3 Problematisering	6
4. Teoretiska utgångspunkter	8
4.1 Tidigare forskning	8
4.2 Tolkningsteorier	11
5. Metod	13
5.1 Kvalitativ textanalys och djupintervjuer	13
5.2 Urval	13
5.3 Utförande	14
5.4 Validitet	15
6. Resultat och analys	17
6.1 Eriksberg	17
6.2 Trygghet	25
6.3 Gated Communities	29
7. Slutdiskussion	32
8. Referenslista	34

Executive Summary

Denna studie är ett examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap, genomförd på uppdrag av Fastighetsägarna Göteborg Första Regionen, för att studera hur trygghet upplevs i stadsmiljö. Studiens syfte är att undersöka hur människor upplever bostadsområdet Eriksberg. Det ligger i uppdragsgivarens intresse att få reda på hur olika bostadsområden upplevs, då de kan använda sig av detta vid sin fastighetsplanering.

Studien utgår ifrån kommunikationsteorier, speciellt med inriktningen Geographies of Communication, som behandlar samspelet mellan kommunikation och rum. Den utgår även ifrån semiotiken, som är vetenskapen kring bilder och dess betydelse och som lämpar sig bra till denna studie.

Den empiriska undersökningen är kvalitativ och genomförd som 5 stycken djupintervjuer med personer som på olika sätt har koppling till Eriksberg. Vi har utgått ifrån vissa frågeställningar som gäller bland annat trygghetsuppfattningar och stadsmiljöns betydelse för dessa uppfattningar. Vi anser att vårt underlag på fem intervjuer kan vara något för tunt för att kunna generalisera utifrån, men vi såg ändå en viss likhet emellan svaren som gavs bland de olika respondenterna.

Våra huvudsakliga resultat är att respondenterna upplever Eriksberg som ett område med arkitektur som kommunicerar trygghet och modernitet, men som kan vara negativt i form av att det kan bidra till ökad segregation i samhället, eftersom inte alla har råd att bo där. De menar vidare att arkitekturen spelar en roll för deras upplevelse av trygghet, att sådant som belysning och en ren och fin stadsmiljö kan bidra till att de känner sig mer trygga. Kring fenomenet Gated Communities är de negativt inställda, eftersom de anser att det bidrar till segregation och dessutom inte fyller en funktion i dagens samhälle. Vid uppvisningen av bildmaterialet konstaterades det som redan nämnts i övriga materialet, nämligen att Eriksberg är ett modernt, men även lite sterilt område.

1. Inledning

Att känna sig trygg i sin stadsmiljö borde idag vara en självklarhet. Men vad är det egentligen som får människor att uppleva känsla av trygghet? Känslan av trygghet är beroende av människors olika personliga erfarenheter och referensramar. Därför är det intressant att undersöka hur människor tolkar sin omgivning och vad de lägger för slags betydelse i olika element av stadsmiljön. Vilka referensramar är det som gör att människor upplever trygghet och gör vissa specifika tolkningar? Vad är det som stadsmiljön och arkitekturen kommunicerar?

Den arkitektoniska kommunikationen har ingen självklar plats i medie- och kommunikationsvetenskapen. Men vi anser ändå att den är mycket relevant för just vårt ämne. På Institutionen för Journalistik och Masskommunikation, JMG, bedriver Gabriella Sandstig aktuell forskning kring hur medier och kommunikation samspelar med stadsmiljön.

André Jansson argumenterar också för att det håller på att inträffa en ”spatial turn” i medieforskningen (Jansson, 2007:2). Med spatial turn menas då att dagens medieforskning alltmer tar hänsyn till rummet och dess kommunikation. Jansson argumenterar också, tillsammans med Jesper Falkheimer, hur kommunikationen samspelar med rummet och att det har uppstått ett nytt vetenskapligt fält inom medie- och kommunikationsvetenskapen: Geographies of Communication (Jansson & Falkheimer, 2006:9). Genom dessa faktorer motiverar vi studien som relevant för vårt forskningsämne.

Arkitekturen finns runt omkring oss dagligen, den är en stor del av vår vardag och självklart påverkar den oss på något sätt. Därför anser vi det vara väsentligt att undersöka vad arkitekturen kommunicerar till människor och varför de gör specifika tolkningar av just den kommunikationen.

Denna studie är gjord på uppdrag av Fastighetsägarna Göteborg Första Regionen. De var intresserade av att få veta hur människor upplever olika element i stadsmiljön och tipsade oss om att det kunde vara intressant att undersöka det helt nybyggda området kring Eriksberg, här i Göteborg.

2. Syfte och frågeställningar

Vårt syfte är att, ur ett trygghetsperspektiv, undersöka hur människor som på olika sätt har erfarenhet av Eriksberg upplever området där.

1. **Vad upplever respondenterna att stadsmiljön i Eriksberg kommunicerar?** Med denna fråga vill vi undersöka hur respondenterna reagerar på vårt uppvisade bildmaterial kring arkitekturen i Eriksberg. Vilka associationer med trygghet och rädsla får de tillfrågade när de tittar på ett antal olika foton från området?
2. **Vilka faktorer kan bidra till att respondenterna upplever en stadsmiljö som mer eller mindre trygg?** Här vill vi veta vad konkret i Eriksberg som gör att respondenterna känner som de gör kring området och varför de känner på det viset. Det är även intressant att undersöka om människors olika referensramar kan ha någon betydelse för detta resultat.
3. **Vad associerar respondenterna kring fenomenet Gated Communities (GC)?** Vi avser med denna fråga att undersöka hur respondenterna upplever trygghet och säkerhet i samhället och vad de i så fall anser att GC bidrar till ur trygghetsperspektivet?

3. Bakgrund

I detta kapitel presenteras en bakgrund till vår studie, där vi går igenom Göteborg, Eriksberg och vår uppdragsgivare i korta drag.

3.1 Göteborg och Eriksberg

Göteborg, som denna studie är genomförd i, är en stad som ofta beskrivs som segregerad i litteraturen (se styckena nedan). När det på olika sätt blir avbrott i det offentliga rummet i staden, upplevs den som fysiskt segregerad. Göteborg är en stad som är uppbyggt på detta sätt och det beror på olika arkitektoniska lösningar i stadsplaneringen. Den fysiska segregationen kan bidra till att människor upplever en viss otrygghet i staden.

I handboken *Tryggare stad* diskuteras hur Göteborgs geografiska stadsstruktur står i förhållande till invånarnas känsla av trygghet. Det diskuteras hur Göteborg är en utspridd stad till geografien och det förekommer mycket branta kullar och backar. Eftersom gångstråken är långa, blir det svårt för människor att välja alternativa resvägar, vilket också kan bidra till en känsla av otrygghet (Stadsbygget, 2000:50).

Åsa Andersson, doktor i etnologi, uttrycker också problemet med Göteborg som en segregerad stad: *"Göteborg är en stad med en lång historia av social segregation. Begreppet segregation syftar då alltså både till ett tillstånd och till och med till själva den process som leder till detta tillstånd av rumslig åtskillnad mellan olika befolkningsgrupper"* (Andersson, 2004:11).

Vi valde stadsmiljön Eriksberg som den stadsmiljö studien utgår ifrån. Det är ett gammalt varvsområde som ligger på Hisingen och tillhör stadsdelen Lundby. Vi anser att det kan vara intressant att undersöka Eriksberg, eftersom det pågår mycket nybyggen där och att människor kanske inte än har hunnit skapa sig en bild av området, det finns alltså ingen given referensram kring det (för utförligare information, se metodkapitlet). Det finns flera olika byggnadsbolag inblandade i nybyggena och vid färdigställandet ska det finnas 2000 lägenheter (www.vastraeriksberg.se).

3.2 Uppdragsgivaren

Vår uppdragsgivare Fastighetsägarna är en branschorganisation som består av 20 000 medlemmar, vilka äger olika former av fastigheter (totalt 700 000 lägenheter och 80 procent av alla kommersiella fastigheter i Sverige). Deras verksamhetsidé är att främja en väl fungerande fastighetsmarknad och arbetet de utför rör näringspolitik, opinionsbildning och att företräda sina medlemmar på nationell nivå (www.fastighetsagarna.se).

Vi är medvetna om att trygghet är ett begrepp som är svårt att definiera, men vi har valt att ta hjälp av några uttryck som doktorn i kriminologi Anita Heber skriver om i *En guide till Trygghetsundersökningar – om brott och trygghet*, en rapport kring trygghetsarbete. Heber menar att trygghet innefattar både känslor som tillit och säkerhet och att det kan ses som en känsla av avsaknad av rädsla och oro (www.tryggaremanskligare.goteborg.se).

3.3 Problematisering

Fastighetsägarna Göteborg Första Regionen har gett oss uppdraget att genomföra en studie kring ämnet stadens olika språk. De vill veta vad allmänheten anser vara en trygg stadsmiljö och vad

som i så fall bidrar till denna trygghetskänsla. Vilka faktorer i stadsmiljön kan påverka hur människor uppfattar en viss stadsdel? Vår uppdragsgivare ansåg att det kunde vara mycket intressant att undersöka hur just Eriksberg upplevs, eftersom det pågår mycket nybyggen där och att det inte än finns någon given referensram till hur området uppfattas av människor. Vår uppdragsgivare tycker även att det kan vara intressant att undersöka det nybyggda området även för att det kanske upplevs som kargt och oinbjudande, samtidigt som det anses vara ett exklusivt område.

Det ligger i uppdragsgivarens intresse att få reda på vilka element i staden och dess arkitektur som upplevs bidra till en trygg och attraktiv miljö, eftersom de uttalat vill hålla en bra miljöprofil och ta sitt ansvar för en god och hållbar miljö (www.fastighetsagarna.se). Vi anser att i begreppet om god miljö kan vi lägga ganska mycket, som t.ex. betydelsen av trygga stadsdelar och byggnader. Frågan om tryggheten i staden är starkt förknippat med många olika aktörer, såsom polis, stadsplanerare m.fl., eftersom det är en så stor angelägenhet för så många. Detta förekommer även i fastighetsbranschens fall, då det ligger i dessa företags verksamhet att tillhandahålla attraktiva bostäder och bostadsområden.

Det ligger även en stor samhällelig relevans i att människor får uttala sig i vad som uppfattas som tryggt, eftersom olika aktörer, såsom politiker och fastighetsföretag, då kan ta till sig av dessa åsikter och omvandla dem till verklighet. Detta är speciellt högaktuellt just nu, eftersom det har anslagits om ett statsbidrag på 45 miljoner som ska gå till att göra stadsmiljöer tryggare (www.folkpartiet.se). Det genomförs även många undersökningar kring vad som upplevs som tryggt i staden, t.ex. i form av så kallade trygghetsvandringar. Det är vandringar som anordnas av kommunen, där folkhälsosamordnare och stadsplanerare går med invånarna i sitt eget bostadsområde för att diskutera vad som kan förbättras med hänsyn till tryggheten (www.vartgoteborg.se). Det kan till exempel handla om förbättringar av belysningen, men det är även en möjlighet för invånarna att träffa varandra och lära känna varandra och på det viset bli lite mindre rädda för varandra (Ibid.). Dessa trygghetsvandringar uppstod i samarbete med Göteborgs brottförebyggande råd, Tryggare och Mänskligare Göteborg (www.goteborg.se). Tryggare och mänskligare Göteborg samarbetar med flera olika aktörer för ett tryggare Göteborg, "den goda staden dit människor vill söka sig" (www.tryggaremanskligare.goteborg.se).

Docenten Thomas Jordan har analyserat rådets arbete och konstaterar att människors förtroendefulla relationer till andra i sin omgivning är väldigt viktigt för att kunna främja ett trygghetsarbete (Ibid.). Han menar även att människor måste kunna få vara med och ha insikt i eller påverka det trygghetsarbete som förekommer i deras närhet (Ibid.).

Den vetenskapliga relevansen för denna studie ligger i att det finns tidigare forskning i ämnet med speciellt fokus på upplevd trygghet i staden och att vi anser att det kan vara intressant att utgå ifrån den och förhoppningsvis kunna bidra med något nytt. Med vår studie hoppas vi även kunna bidra till ökad förståelse för hur människors trygghetsuppfattning är kopplad till olika stadsmiljöer. Den forskning kring ämnet som finns idag belyser främst frågor om upplevd trygghet ur ett genusperspektiv, men vi är snarare intresserade av att undersöka hur de som är har koppling till Eriksberg upplever området. Vi kommer alltså inte att ta fokus på genus, utan vår utgångspunkt ligger i människor som på ett eller annat har koppling till Eriksberg. Vi anser även att vårt materialunderlag kan vara för litet för att generalisera utifrån genus.

4. Teoretiska utgångspunkter

Det finns flera olika vetenskapliga ansatser för oss som författare att ta i denna studie. Men eftersom det är medie- och kommunikationsvetenskap som är vårt ämne, ska vi försöka hålla vår huvudsakliga fokus inom detta ämne. Vi är medvetna om att vår studie kan ses mer som en sociologisk sådan, men vi ska försöka undvika detta genom att hålla en stark koppling till semiotiken och vad som har betydelse för människors tolkningar. Vi vill även poängtera att det finns vetenskapliga teorier kring hur rum och kommunikation är starkt sammanlänkade (se avsnittet nedan, om Geographies of Communication).

Den diskurs vi följt i medieämnesområdet berör främst arkitekturens betydelse för trygghetsskapande och olika åtgärder för hur trygghet kan uppnås i staden. Dessa åtgärder från forskarnas sida berör ofta fysiska förändringar som kan göras i stadsmiljön för att skapa trygghet bland människor, samt även behovet av social kontroll (se nedan). Forskningen visar även att de tillfrågades egna åtgärdsförslag i första hand handlar om större väktar- och polisnärvaro.

4.1 Tidigare forskning

Den amerikanska författaren och stadsplaneringskritikern Jane Jacobs är en person som återkommer när vi läser litteratur på ämnesområdet. Även om hennes idéer är från 1960-talet, används de än idag som en relevant del av diskursen kring trygghet i staden och arkitekturens betydelse.

Jacobs diskuterar aspekter som hon anser kan bidra till ökad trygghet i staden och menar att den sociala kontrollen är den viktigaste. Jacobs anser att bostadsområden kan bli trygga och säkra om de lyckas i sitt lokala självstyre (Jacobs, 1961:137ff). Jacobs metoder verkar närmast antropologiska, hon skriver att hon betraktar människan i sin vardag.

Jacobs anser vidare att välbefolkade gator gör att människor i byggnaderna runt omkring lockas att titta ut på gatorna, vilket bidrar till en form av naturlig social kontroll. Denna sociala kontroll gör att människor känner sig trygga genom att veta att det finns människor runt omkring dem (Ibid:52ff). Jacobs kritiserar även parker som ett sätt att försköna staden, hon menar att de snarare bidrar till ökad brottslighet, eftersom det ges mer utrymme för människor att gömma sig (Ibid:113ff). Men främst trycker Jacobs på vikten av mångfald i staden, för att den ska kunna bli en trygg och välfungerande plats. Denna mångfald skulle då bestå i att människor faktiskt vill vistas ute på gatorna och att det är en variation i arkitekturen, t.ex. genom blandning av äldre och nyare byggnader (Ibid:176).

En ytterligare vetenskaplig relevans för vår studie ligger i att försöka knyta begrepp som rumsupplevelser till vårt forskningsområde medie- och kommunikationsvetenskap. André Jansson, professor i kommunikationsgeografi och Jesper Falkheimer, docent i medie- och kommunikationsvetenskap, argumenterar för att den byggda miljön är en förmedling mellan rumsliga upplevelser, visioner och material (Jansson & Falkheimer, 2006:9). De menar vidare att rum produceras genom representation, som uppstår via kommunikationen (Ibid.). Idag är det också mycket vanligare att rumslig teori kopplas samman med medieteorier och ett nytt vetenskapligt fält har skapats: Geographies of Communication (Ibid.).

Jansson argumenterar även för att han anser att det håller på att inträffa en ”spatial turn” i dagens medieforskning. Han menar att det behövs en vetenskaplig problematisering för hur kommunikation och rum hänger samman. Jansson menar vidare att rum inte kan excitera utan

kommunikation och vice versa, att de två elementen producerar varandra (Jansson, 2007:2). Han skriver också kring Jane Jacobs observationer kring hur rum och kommunikation hänger samman.

Johan Fornäs, professor vid Linköpings Universitet, menar att människan inte har förmågan att uppleva en plats utan förutfattade meningar, utan alltid använder sig av kulturella kontexter för att kunna meningsskapa en plats (Fornäs, 2006:209). Fornäs menar vidare att människan också lägger olika betydelser i olika typer av arkitektoniska strukturer (Ibid.).

Teoretiker inom fältet för kommunikation och rum tenderar att sträva åt mediernas betydelse i rummet och hur de påverkar oss i olika sammanhang. I vårt arbete vill vi däremot lyfta fram den kommunikativa betydelsen. Genom vår studie hoppas vi få svar på vad i rummet kommunicerar och hur människor i så fall upplever detta. Det är även intressant att försöka leta efter om och i så fall vad i människors referensramar som påverkar deras svarsutgång.

En svensk forskare inom ämnet är Gabriella Sandstig, doktorand vid Göteborgs Universitet. Vi anser att Sandstigs texter och resultat är relevanta för oss och vår studie, eftersom vi kan använda oss av dem som utgångspunkt och bakgrund i vår analys. Sandstig har i sin arbetsrapport *"Orons platser - En granskning av människors upplevelser av rädsla och otrygghet"* undersökt i vilken utsträckning privatpersoner i Göteborg upplever otryggheten och vad man lägger i en sådan upplevelse och belyser även i vilka sammanhang känslan av oro är mest framträdande (Sandstig, 2003:34).

Sandstigs slutsatser var bland annat att andelen av allmänheten som hyser oro är klart lägre i kranskommunerna än i Göteborg. Hon märkte också att det fanns skillnader vart i Göteborg man var bosatt. De som levde i de norra delarna uppvisade mer tecken på otrygghet än de bosatta i de västra. Det var framför allt ungdomar som upplevde oro, särskilt för stöld och misshandel. Det var också vanligare bland kvinnor än bland män att känna oro för olika former av brott som stölder av personliga ägodelar eller våld mot den egna personen (Ibid.). De tillfrågade fick också ta ställning till åtgärdsförslag för hur man på samhällsnivå skulle komma till rätta med frågan om otrygghet. Majoriteten ansåg att begränsningar på tillgång av vapen var det viktigaste. Som nummer två på prioriteringslistan var införandet av fler när – och specialpoliser (Sandstig, 2003:28).

En annan svensk forskare inom området trygghet i staden är Carina Listerborn, doktor vid Chalmers Tekniska Högskola. Vi anser att Listerborns texter också är relevanta för vår studie, eftersom vi är intresserade av att undersöka hur människor upplever ett visst bostadsområde och varför de upplever det så som de gör. Kan bilden av ett bostadsområde t.ex. göra att människor har förutfattade meningar kring det? Listerborn intar ett genusperspektiv i sina avhandlingar, men vi anser ändå att viss av hennes forskning går att applicera på vår studie. Listerborn diskuterar även hon vikten av stadsplanering och problemen med ökad segregering (t.ex. i form av Gated Communities, se stycket nedan). Kritiken mot stadsplanerarna lyfts fram i form av att det är svårt att bygga bort brottslighet eller ens att utföra en total social kontroll (Listerborn, 2002:246f). Listerborn belyser även att trygghetsarbetet i Sverige börjar ta fart. Det har blivit en del av stadsbyggnadsfrågan, men än så länge sker bara små förändringar, i form av rensning bland buskar, bättre belysning och kameraövervakning (Ibid:250f).

Listerborn diskuterar även hur människor kan känna sig tryggare om de förstår sig på hur staden är uppbyggd, ett stadsmönster som är lätt att orientera sig i och som är lättöverskådligt (Listerborn, 2000:161f). Listerborn menar vidare att ett bostadsområdes image kan påverka huruvida om människor väljer att besöka det eller inte (Ibid:170).

Den finska professorn i stadsgeografi, Hille Koskela, som i sin bok *"Fear, Control & Space"* forskat om i första hand kvinnors känsla av otrygghet, har hittat ett samband med nattetid och oro. Hon lägger vikt vid att natten är en social konstruktion. Enligt Koskela är det alltså inte avsaknaden av ljus som får oss att känna oss otrygga, i alla fall inte här i Norden. Hon påpekar att våra nordiska sommarnätter kan vara ljusa, men att de uppfattas som lika otrygga som våra betydligt mörkare vinternätter. Vad som gör oss som mer uppmärksamma för tänkbara faror är "den sociala natten"; vad som händer, hur människor uppför sig och hur just män förväntas att uppföra sig under dessa omständigheter (Koskela, 1999, *Article 2 - "Gender exclusions", Womens Fear of violence and Changing Relations to Space* :7f).

Vi anser att Boverket uttrycker problemet med stadens arkitektur på ett belysande sätt: *"Stadsmiljön kan vara uppbyggd och utformad så att den befrämjar ett gott stadsliv där människor kan känna gemenskap och tillit. Men i städer finns ofta miljöer som är utformade på ett sådant sätt att de, t.ex. på grund av att de ligger ödsligt eller dåligt övervakade, kan öka risken för brott. Dessa miljöer skapar genom sin utformning känslor av otrygghet och rädsla hos människor"* (Boverket, 1998:63).

Boken *"Tryggare stad – kan man förändra rädslans platser?"* är en handbok sammansatt i samarbete med Göteborgs stadsbyggnadskontor och Chalmers tekniska högskola. I boken nämns att i ett flertal trygghetsundersökningar efterfrågar de boende vakter, poliser, nattvandrare eller grannsamverkan i sina bostadsområden (Stadsbygget, 2000:49). Författarna till handboken påpekar dock att för en långsiktig lösning till känslan av otrygghet kräver andra åtgärder. Som förslag till långsiktiga lösningar till problemet i Göteborg var bland annat att rörligheten kunde ökas genom goda förbindelser med övriga delar av staden och en genomtänkt placering av hållplatser och cykelbanor. Ett annat förslag var att; "finna former för samarbete över gränser och att redan i översiktsplaneringen involvera och integrera ansvariga för till exempel trafik, parker, näringsliv, sociala verksamheter samt representanter för polis, boende och fastighetsförvaltning i arbetet med att skapa en tryggare stad" (Stadsbygget, 2000:49). Vi anser att denna bok kan vara av intresse för oss när vi ska genomföra våra intervjuer, eftersom vi då kan gå tillbaka till den och jämföra respondenternas svar med de svar som finns i boken.

Allt mer vikt läggs på tryggheten i staden och sedan sent 1980-tal har ett fenomen som kallas för Gated Communitys (GC) brett ut sig allt mer världen över. De kan definieras som egna små samhällen i samhället. Det är mindre områden som på något sätt är avskärmade från samhället i övrigt (ofta genom olika murar och portkoder) och det är endast de som bor inne i området som har tillgång till det. Detta fenomen förekommer även här i Sverige, även fast det kanske inte är fullt lika utbrett som i övriga världen. I Malmö byggs i dagsläget ett lyxområde, Victoria Park, med lägenheter och villor, där vakter håller obehöriga ute. Intresset är stort, främst bland de yngre och även här påpekas vikten av människors rädsla för omvärlden och behovet av att känna sig säkra (www.expressen.se).

Invånarna i GC betalar ofta avgifter för att det lilla området ska kunna vara självstyrande från övriga samhället. GC är främst ett gensvar på rädslan för brott som finns i staden, men även en symbol för status och avskildhet (Atkinson & Blandy, 2006:viiff). Evan McKenzie menar att det är medel- och överklass i jakt på en privatiserad utopi, med hög säkerhet och homogen population, som söker sig till GC (Ibid:1f).

Guy Thuillier är en av kritikerna till GC som diskuterar homogeniteten i GC och hur den bidrar till ökade klyftor mellan samhällsklasser, Thuillier menar också att de som lever i GC lider av en brist på förståelse för omvärlden: *"The boom in Gated Communities has important social consequences, changing the distribution of the social groups in the urban space..."* (Ibid:74f). Men trots att GC som

fenomen bidrar till stora skillnader i samhället, ger de också en ökad inkomst till staden, som gör det svårt för stadsplanerare att motstå dem (Ibid:79ff).

GC kan vara ett fenomen som är intressant för framtida forskning, eftersom det är ett fenomen som sprider ut sig världen över och verkligen återspeglar den samtida synen på trygghet och rädsla i staden.

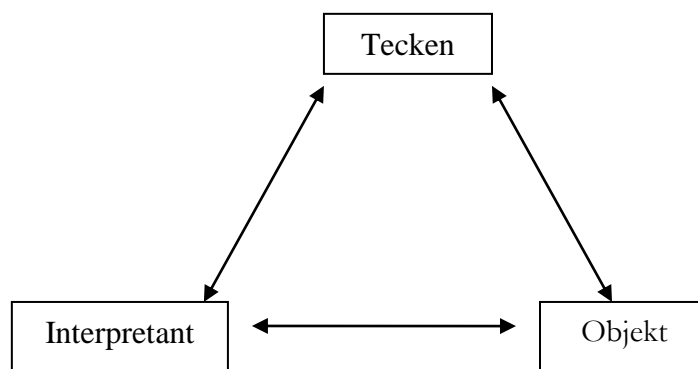
Sammanfattningsvis, finns det alltså många olika teoretiska utgångspunkter för oss att ta ställning till. Det handlar om resultat kring social kontroll, om hur bostadsområden fysiskt är uppbyggda och om vad som får människor att känna mer eller mindre trygghet i ett visst område.

Forskningen berör även sambandet mellan kommunikation och geografi, vilket är precis vad vi avser att undersöka. Vad kommunicerar egentligen stadsmiljön? Även perspektivet kring hur framtiden kan komma att se ut, med alltmer övervakning och GC är mycket intressant. Detta perspektiv kan dock vara något som är svårt för oss att undersöka och ta ställning till, eftersom det än så länge är ett relativt okänt fenomen i Sverige. Med denna tidigare forskning i ryggen, blir vår utgångspunkt i denna studie att undersöka hur människor upplever stadsmiljön Eriksberg. Vad i stadsmiljön bidrar till människors trygghetskänsla?

4.2 Tolkningsteorier

Vi har valt att använda oss av olika bilder som en del i vår metod i denna studie och därför anser vi det passande att lyfta fram hur bilder tolkas av personen som ser dem. Semiotik är den vetenskap som behandlar tecken och hur dessa tecken tolkas av dess läsare. Charles Peirce var den som utformade semiotiken som vetenskap och han menade att tecknet i sig inte är det viktiga, utan snarare vad tecknet skapar för betydelse i läsarens eller skaparens medvetande – interpretanten (Fiske, 1990:63ff).

För att beskriva detta väljer vi att använda oss av Peirces betydelsemodell:

Peirces betydelsemodell beskriven av Fiske, J. (1990)

Pilarna står för att varje betydelse bara kan förstås i relation till de andra. Tecknet är en förklaring av ett objekt som tolkas av interpretanten. Tecknet är det som tolkaren läser in i ett objekt för att

kunna beskriva det. Interpretanten är det som individen sammankopplar med tecknet, med andra ord är tecknet beroende av vem som tolkar det.

Ett ytterligare sätt för att förstå hur människor gör tolkningar, är att utgå från begreppen denotation och konnotation. En bild kan förmedla flera olika saker; den uppenbara meningen i en bild kallas för denotation, medan konnotation är den mer dolda betydelsen eller associationerna vi får när vi ser en bild, alltså den latent meningen som skapas i varje individ vid tolkningstillfället (McQuail, 2005:347f). I vår studie är det konnotationen av bilden vi söker och det är just detta som semiotiken används för. Vi vill veta vad det är människor förknippar med bilden, vad som innebär trygghet i staden för dem. Semiotiken lämpar sig även utmärkt för vår studie, eftersom det är en metod av kvalitativ karaktär.

För att människor ska kunna få en gemensam förståelse för en företeelse, har vi skapat konventioner, som är överenskommelser oss emellan (Ibid:80ff). Dessa konventioner bidrar till att vi kan få en liknande förståelse för en och samma betydelse. Ta t.ex. katt, där vi antagligen kommer att tänka på ett pälsdjur med fyra ben. Konventionerna hjälper även oss författare att enklare kunna förstå hur en bild tolkas på ett visst sätt och varför.

Vi är alltså intresserade av att se vilka tolkningar våra respondenter gör utifrån det bildmaterial vi visar dem. Vi ska även resonera kring varför just dessa tolkningar görs, även om vi inte har för ambition att generalisera det resultatet.

5. Metod

I detta kapitel kommer vi att diskutera för- och nackdelar med vår valda metod, samt studiens olika urval och dess utförande.

5.1 Kvalitativ textanalys och djupintervjuer

För att kunna göra anspråk på att besvara vårt syfte, behöver vi samla in information från respondenter som har kopplingar till vår valda stadsmiljö; Eriksberg. Vi har alltså valt att genomföra en kvalitativ studie. Detta då vi anser att denna metod lämpar sig bäst för studier av detta slag, där vi är intresserade av människors faktiska tankar och åsikter kring Eriksberg och trygghet, snarare än statistik och siffror över detta. Den kvantitativa metoden lämpar sig bättre vid studier kring hur mycket eller hur ofta ett fenomen förekommer (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:223f). Vi anser vidare att ett kvantitativt tillvägagångssätt inte skulle kunna bidra till att besvara vårt syfte, eftersom enkäter eller liknande inte är ett tillräckligt bra tillvägagångssätt för att kunna få reda på människors åsikter, utan snarare behandlar mer stängda och strukturerade frågor.

Den kvalitativa metoden hjälper oss också att kunna undersöka *varför* respondenterna tycker som de gör kring frågeställningarna och *hur* de upplever sin livsvärld (Ibid:285), vilket är av relevans när vi senare genomför vår analys. Vi anser att denna metod, trots att den är mer tidskrävande, lämpar sig bra till vår studie och dess upplägg, då vi har för avsikt att kunna besvara vårt syfte och frågeställningar.

Vi har valt att genomföra semistrukturerade djupintervjuer med ett fåtal respondenter. Vid en semistrukturerad intervju är frågorna öppna och diskuteras snarare i form av olika teman där vi som intervjuare kan hålla samtalet relativt öppet (Kvale, 1997:117). Vi anser att denna form av intervju lämpar sig bra för vår studie, då det för oss möjliggör att kunna hänga med respondenternas resonemang och kunna få med oväntade svar (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:283), utan att för den sakens skull vara styrd av frågorna under samtalet. Om vi istället hade valt en mer strukturerad intervjuform, hade vi antagligen gått miste om viktiga följdfrågor, som vi nu fångar upp genom tekniken att tematisera.

Våra intervjuer är delvis styrda av den intervjuguide (se bilaga 2) vi har utformat. Vi utformade guiden tematiskt (Kvale, 1997:121ff), detta betyder att vi gjorde fem övergripande teman att samtala kring och runt dessa teman hade vi ett antal olika frågor som vi ville ha besvarade. Vi ansåg dock ändå att vi skulle ha ett öppet förhållningssätt till våra intervjufrågor och de svar som kunde förekomma bland respondenterna. Detta eftersom vi istället kunde utgå ifrån de svar vi fick i vår analys av det insamlade materialet och sedan förhålla oss till det (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:245). Eftersom ämnet vi studerar är av explorativ karaktär, det vill säga att det är ett område vi inte vet särskilt mycket kring och vill utforska mer, utformade vi vår guide relativt öppet och ostrukturerat (Kvale, 1997:94).

5.2 Urval

Vårt val av stadsmiljön Eriksbergs som studiens utgångspunkt, beror mestadels på vår kontaktperson hos vår uppdragsgivare, Rudolf Antoni. Vi samtalade med honom i studiens början för att fråga vad han tyckte skulle vara intressant att få resultat kring. Då gav han oss tipset att Eriksberg är ett område med mycket nybyggen och att det därför kan vara intressant att se vad människor tycker om detta nya. Är det tryggt och flott eller bara sterilt och grått? Detta tyckte vi

verkade vara en intressant infallsvinkel och fastnade för det. Eftersom ingen av oss har någon direkt anknytning till Eriksberg, valde vi att besöka området för att skapa oss en uppfattning kring det och börja letandet efter eventuella respondenter.

Vi valde att utgå ifrån personer som på något sätt är yrkesverksamma eller boende i Eriksberg, eftersom vi ansåg att detta kunde vara en intressant och nytänkande infallsvinkel. Vi ville inte utgå ifrån ålder, kön eller andra demografiska aspekter, även om vi är medvetna om att dessa kan ha betydelse för utkomsten av svaren på intervjufrågorna. Vi är också medvetna om att vårt urval är något komplicerat, eftersom det inte har några direkta kriterier, förutom att respondenterna ska ha någon form av koppling till Eriksberg.

Vid studiens början hade vi en ambition om att ha ungefär tio respondenter, men allteftersom arbetet fortskred, insåg vi att det till slut inte längre var möjligt. Detta berodde på dels tidsaspekten, men också att vi hade problem med att hitta respondenter som ville ställa upp. Vi inledde sökandet efter respondenter kring att fundera på vilka sådana vi var ute efter och var vi i så fall skulle kunna hitta dem. Eftersom vi ville ha personer som har anknytning till Eriksberg, föll det sig naturligt att leta efter respondenter dels i själva området, men även via olika Internetsidor, som Eriksbergs egen hemsida och Eniro. Detta var dock något mer problematiskt än vad vi hade trott från början och efter ett tag insåg vi att vi tyvärr måste göra någon form av bekvämlighetsurval (Kvale:1997:210), där vi letade efter respondenter i vår närhet och vårt sociala nätverk, vilket också ledde oss vidare till fler respondenter via snöbollsurval (Esaïasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:291). Detta gav oss önskat resultat och ganska snart hade vi fått ihop fyra respondenter, som alla hade anknytning till Eriksberg. Vid en sen kontakt med en fastighetsskötare i Eriksberg, fick vi även tag på en respondent som bor i området och fick genomfört en intervju sent in i arbetets gång.

Intervjupersonerna blev alltså till slut fem stycken, varav tre jobbar eller har jobbat i Eriksberg och två bor eller har bott där. Vi valde att inte enbart ha respondenter som bor i Eriksberg, eftersom de i så fall kunde ge en mer positiv bild av stadsmiljön än de som inte bor där.

Vi valde även att vid intervjutillfället ha med ett antal foton vi själva hade tagit på olika element i miljön i Eriksberg. Detta gjorde vi dels på grund av att vi ville få en starkare koppling till medie- och kommunikationsvetenskapen genom semiotiken (se avsnitt 4.2, Tolkningsteorier) och dess tolkningsarbete. Även på grund av att vi ansåg att foton kunde bidra till vår förståelse för respondenternas tankegång och även att de själva fick tillfälle att uttrycka sina åsikter mer konkret och fritt få associera kring ämnet trygghet och Eriksberg.

5.3 Utförande

Platsen för intervjuerna föll sig olika, eftersom vi inte hade någon annan plats att tillgå än universitetets lokaler, som inte kan ses som varken neutral eller bekväm plats för respondenterna. Vi valde att istället att ha dem på, för båda parter, mer neutralt ställe och därför föll det sig naturligt att antingen ta en fika i samband med intervjun och ha samtalet på ett café eller ha den någonstans där det passade respondenten. Det föll sig till slut så att det genomfördes tre intervjuer hemma hos respondenter, en på ett café och en på respondentens arbetsplats. Vi ansåg att det var viktigare för oss att träffa respondenterna, än att föra intervjuerna via telefon. Det underlättar att träffa respondenterna, eftersom det då är enklare att sätta sig in i deras tankebanor och ställa relevanta följdfrågor, som vi annars kunde ha missat vid en telefonintervju.

Innan intervjuerna fick respondenterna ett brev (se bilaga 1) från oss, där vi förklarade studiens syfte och respondenternas rättigheter till anonymisering, konfidentialitet o.s.v.

(Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:290). Vi anser att detta kan vara ett bra och lättvindigt tillvägagångssätt för respondenterna att på ett överskådligt sätt få veta vad studien går ut på. Vi ansåg att det var viktigt att informera dem om deras rätt till anonymisering, eftersom vi upplevde att vissa av respondenterna efterfrågade detta och inte ville bli utpekade för sina åsikter. I brevet klargjorde vi även att det var viktigt att vi kunde få ha möjligheten att återkomma till respondenterna om det skulle visa sig att det var någon enskild fråga vi missat eller inte uppfattat. Brevet fungerade även som en överenskommelse för etik oss författare emellan.

Intervjuerna spelades in med kassetbandspelare, så att vi på ett enkelt sätt senare kunde transkribera intervjuerna till text. För att vara säkra på att vi tolkade och transkriberade banden på rätt sätt, gjorde vi en provtranskribering tillsammans, där vi kunde konstatera att vi skrev ungefär likadant med tal- och skriftspråk. Bandspelaren gav oss även möjligheten att lyssna på intervjuerna flera gånger och verkligen få rätt vid transkriberingarna.

För att försäkra oss om att vi hade ställt relevanta frågor och att de var ställda i logisk ordning, valde vi att genomföra en pilotintervju (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:302). På grund av tidsaspekten fick vi nöja oss med att intervjua en anhörig med anknytning till Göteborg. Denna pilotintervju medförde att vi kunde stryka ett par frågor som inte var av intresse för vårt resultat och att vi författare lärde oss att hålla intervjun på ett liknande sätt sinsemellan.

När transkriberingarna var genomförda, återstod arbetet med analysen. Till en början valde vi att läsa igenom intervjuerna på varsitt håll, för att inte riskera att influeras av varandras tankesätt. Vi valde sedan att genomföra analysen tillsammans och inledde med att mer noggrant söka efter sådant i intervjuerna som kunde vara meningsbärande för vårt resultat och markerade sedan dessa med olika färgpennor utifrån de teman vi haft vid intervjuerna (se intervjuguiden, bilaga 2). Dessa markeringar gav oss möjligheten att få en lättöverskådlig blick över materialet och dess olika teman. Vi förde även anteckningar vid markeringarna, utifrån dess relevans för analysen. När vi väl hade hittat de meningar som var av betydelse, valde vi också att korta ner de som var för långa för att tolka till kortare meningar och på så sätt få fram det väsentliga i vad som sagts (Kvale, 1997:175ff).

Det konkreta tolkningsarbetet innebar inga större svårigheter. Det som respondenterna hade uttalat sig om var enkelt för oss att förstå, eftersom vi vid intervjutillfällena kände att vi hängde med i deras resonemang.

5.4 Validitet

I detta stycke redogörs för studiens giltighet och de olika val vi har stått inför under studiens gång. Vissa av valen har vi redan argumenterat för i metodkapitlet. För att kunna avgöra om vi har mätt det vi avser att mäta, är det viktigt att vi kontrollerar studiens validitet (giltighet) (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:63). Detta innebär att både intern och extern validitet ska vara rimlig, det vill säga att studien är noggrant genomförd och även att vi ska kunna bedöma om den är generaliserbar (Ibid:64).

Om vi inleder med den externa validiteten, så var vår ambition inte i första hand att kunna generalisera våra resultat. Detta eftersom vi har ett sådant litet och spritt urval av respondenter och att det kan vara svårt att dra slutsatser ifrån en sådan heterogen grupp. Samtidigt är det svårt för alla forskare att få en helt homogen grupp, eftersom respondenter har olika referensramar, även om vissa av dessa kanske stämmer överens. Den största konsekvensen av vårt spridda urval av respondenter blir att vi inte kan generalisera resultaten, men vi kan istället leta efter andra

intressanta samband respondenterna emellan. Vi har alltså istället som ambition att försöka se några samband mellan t.ex. de som håller Eriksberg som mer hemmavant än de andra (Respondent 4 och 5) gentemot de som inte har det (Respondent 1, 2 och 3). En ytterligare möjlighet är att det finns ytterligare samband mellan respondenterna utifrån deras referensramar, skulle detta vara fallet, belyser vi detta i resultatkapitlet.

Den interna validiteten ligger i att det ska finnas ett klart samband mellan teori och empiri och att de olika mätinstrumenten för studien är noggranna och korrekta (Ibid:63). Vi anser att vi har varit så noggranna vi har kunnat i varje val vi har gjort under studiens gång. Detta gäller för alla steg, förutom då vi i ett skede tyvärr var tvungna att välja respondenter utifrån ett bekvämlighetsurval. För att undvika systematiska fel har vi utarbetat en väl genomtänkt intervjuguide som vi också testade gemensamt med en pilotintervju. Detta resulterade i att vi kunde ta bort en del icke relevanta frågor och att vi även kunde se vilka likheter och skillnader vi hade som intervjuare. Vi spelade även in varje intervju med en kassettbandspelare där ljudkvaliteten var hög, så att vi flera gånger kunde gå tillbaka och lyssna så att vi inte gjorde några fel vid transkriberingen. Transkriberingarna fungerade alltså som en kopia av vad respondenterna hade sagt vid intervjutillfället.

Vi informerade även respondenterna kring deras rätt till anonymisering i studien. Detta eftersom vi anser att det kan minska risken för prestigesvar eller att respondenten undviker att svara på frågor som kan kännas obekväma annars.

Vid analystillfället granskade vi noggrant alla texter var för sig, för att inte influeras av varandras tankesätt, men senare fogade vi även samman det vi hade kommit fram till. Vi analyserade även texterna tillsammans, för att kunna konstatera att vi inte hade missat något relevant i texterna.

Vi har även lutat oss tillbaka på redan befintlig forskning och använt den som inspiration till vår egen studie, detta gör att vi kan jämföra vår egen studie med flera sådana som redan är godkända i forskarsamhället (Ibid:67). Vi bedömer utifrån ovanstående argument vår studies validitet kan ses som god.

6. Resultat & analys

I detta kapitel redovisar vi våra resultat från vår studie. Detta görs utifrån våra valda frågeställningar, med relevanta underrubriker.

Här nedan följer en snabb presentation kring våra fem respondenter, för att det ska bli enklare att känna igen dem i texten:

Respondent 1 är en 29-årig man, som har arbetat i Eriksberg.

Respondent 2 är en 40-årig man. Han har tidigare bott i området innan nybyggena uppfördes.

Respondent 3 är 25-årig man, han har också arbetat i Eriksberg.

Respondent 4 är 26-årig kvinna, som jobbar i Eriksberg.

Respondent 5 är en 73-årig man, som bor i Eriksberg.

Vi kommer att redovisa våra resultat utifrån våra olika frågeställningar och vad de olika respondenterna har svarat, men de är uppdelade i våra mer specifika teman som vi använde oss av under intervjuerna. I avsnittet kring Trygghet ansåg vi att det var nödvändigt att göra fler uppdelningar, eftersom det framkom olika aspekter av den faktorn.

6.1 Eriksberg

Det som framkom vid samtalen kring Eriksberg, var att samtliga respondenter anser att det är ett mycket fint och fräscht område, som för dem inger känslor av trygghet. Men det som också nämndes som motpol var att områden som Eriksberg bidrog till ökad segregation i samhället, därför att det stängde ute de medborgare som inte har råd med det. Alla respondenterna nämnde även något kring hur nära vattnet området ligger.

Samtliga respondenter fick ta del av sammanlagt 13 bilder från Eriksbergsområdet (se Bilaga 3), som de sedan fick yttra sina spontana åsikter om. De allmänna frågeställningarna som ställdes till respondenterna var; vad det som på varje bild porträtteras kommunicerar till respondenten och vad denne associerar till bilderna ur ett trygghetsperspektiv. De foton vi tagit är med avsikt relativt anonyma av den anledning att vi inte ville vinkla den objektiva bilden om hur det ser ut i Eriksberg.

Bilderna är tagna på två separata områden; maskinkajen och platån. Maskinkajen är ett område längst vattnet med butiker, caféer och ett stort bostadsområde. Bild nummer 3 är en översiktsbild och 6,7,8 är tagna på området. Platån är beläget högre upp på Eriksbergsområdet med helt nya moderna radhusliknande bostäder av betong, som fortfarande är delvis under konstruktion. De resterande bilderna är från platån. Bilderna vi visade var vanliga färgkopior, alltså inte så små och gråa som de framställs i Bilaga 3.

Respondent 1 är ganska kritisk till området. Han tycker att det är fint, men att det samtidigt bidrar till ökade orättvisor i samhället och att det känns som ett påtvingat område:

”[...]politiskt sett så är det inte ett så bra område, eftersom det ökar ju segregationen något fruktansvärt.”

Han sa även att han anser att Eriksberg är ett område som medvetet är anpassat till svensk övre medelklass, eftersom det är de enda som har råd att bo där. Han menar alltså att det var just detta som bidrog till den ökade segregationen, eftersom man stängde ute vissa samhällsgrupper ur en sådant här typ av bostadsområde och att det även bara var ”en viss typ av människor” som flyttade dit.

Hans uppfattning om det, i hans tycke, segregerade Eriksberg förändrades inte heller då han fick se de bilder som ingick i intervjun. Han kommenterar bild nummer 4, tagen på en byggnad på platån på följande sätt:

[...]Det är ”Gated Community” ungefär[...]Det ser faktiskt ut som ”Här får ingen komma in”... Det är inte inbjudande alls[...]

Vidare jämför han detta område med en ”borg”, som är ”ointaglig och skyddad”, att han anser området vara tryggt är bortom tvivel. Hans associationer till den trygga miljö som han tycker skildras är däremot inte positiva.

Johan Fornäs talar också kring att våra referenser påverkar hur vi upplever ett specifikt område och vad vi lägger för personlig betydelse i arkitekturen (Fornäs, 2006:209). I fallet med respondent 1 verkar det som om han använder sig av sina personliga erfarenheter kring Göteborg, för att kunna bedöma arkitekturen i Eriksberg och att den inte alls kommunicerar trygghet för honom. I en specifik fråga om arkitekturen på bild nummer 4 säger han:

”[...]Den är skrämmande... faktiskt[...]

Med detta citat gör han det åter gällande, att han anser Eriksberg vara en segregerad stadsdel för en välbärgad elit. Enligt honom kommunicerar bara arkitekturen i sig segregation och hur detta är ett sätt för överklassen att försöka avskärma sig från omvärlden.

Han anser vidare att arkitekturen i området försöker kommunicera en ”charmig Göteborgsk känsla” och även att de försöker likna det vid gamla varvsområdet. Med detta menar han främst området maskinkajen. På bild nummer 3 är hans kommentar:

”[...]Grått, disigt och luktar olja[...]

Respondenten menar med detta att området ser ut som Göteborgs Hamn. Han tror att arkitekterna har försökt få området att se mysigt ut med ”gammalt Göteborgskt tegel”, men att det har misslyckats och istället blev ”ett område för övre medelklass” som inte alls är vare sig mysigt eller charmigt. Jane Jacobs diskuterar hur arkitekturen kan påverka den upplevda tryggheten och att den ultimata lösningen skulle vara en blandning mellan nytt och gammalt (Jacobs, 1961:176), detta hade kanske passat även respondenten bättre, eftersom han är emot att det ska se för modernt ut i ett område.

För att anknyta till den semiotiska teorin om denotation och konnotation (McQuail, 2005:347) kan vi konstatera att respondentens reaktioner till de bilder som han fick ta del av var vid sina tillfällen både denotativa och konnotativa. För att åter anknyta till bild nummer 4 var respondentens spontana första kommentar:

”[...]Ja... Betongklossar[...]

Med andra ord kommenterar respondenten den uppenbara meningen i bilden (Denotation), för att sedan nästan direkt gå över till att beskriva det han associerar arkitekturen med (Konnotation), då han granskar bilden närmare – i hans fall är konnotationen; överklass, segregation, ett förstadium till GC o.s.v.

Eftersom bildvisningen skedde som ett sista moment under intervjun måste vi också ta hänsyn till att respondenten redan tidigare under samtalet uttrycker anmärkningsvärt stark skepticism mot området i sig. Det är tänkbart att hans reaktioner mot de bilder som visas inte till fullo är helt objektiva. Han har ju trots allt redan tagit ställning till att han inte gillar Eriksberg och det området i hans tycke står för. Han kanske inte ens skulle erkänna att han uppskattade viss arkitektur som visades på bilderna eftersom det hade talat emot det han redan tidigare förespråkade. Ett exempel som kanske antyder på en sådan möjlighet är då respondenten får se bild nummer 2.

Då vi tillfrågar respondenten om hans associationer kring bilden säger han:

”[...]Ett tryggt litet villaområde[...]”

Och fortsätter med:

”[...]Man skulle ju kunna säga att det ser ut som en kåkstad också i och för sig[...]”

Respondentens reaktion till bilden kan tyda på att han först säger det han spontant associerar bildens arkitektur till, i detta fall ”ett tryggt villaområde”. Ett ögonblick senare kanske han inser att han gått emot sin tidigare kritiska framförhållning mot hela området i sig och ändrar den positivt klingande spontana associationen till en mer negativt klingande sådan genom att säga att det bilden föreställer lika gärna kunde vara en kåkstad. Det är också fullt möjligt att respondentens konnotationer faktiskt är både ett villaområde och en kåkstad, att det är de två associationer han får av bilden genuint.

Respondenten verkar under bildvisningen faktiskt bli än mer negativ mot området än vad han var tidigare. Han redogör att han inte tidigare besökt platån, utan då han jobbat i Eriksberg har han befunnit sig på området maskinkajen. Han summerar det han sett från platån på följande sätt:

”[...]Det här är ju tio gånger värre[...]”

Med detta menar han att han i bilderna sett något nytt i Eriksberg som han inte tidigare visste existerade. Då han jobbade på området maskinkajen hade han redan bildat sig en uppfattning om Eriksberg som en stadsdel som gynnar segregation och elitism. Efter att ha sett bilderna från platån verkar respondenten inte bara ha fått bekräftelse för sina åsikter, utan också byggt på dem ytterligare. Trots att respondenten är kritisk till Eriksberg som bostadsområde, anser han ändå att det är fint och att han kände sig trygg där.

Respondent 2 anser att Eriksberg är ett fint område, men menar att han inte är beredd att betala så höga priser för en lägenhet som man får göra där:

”Jag betalar inte fyra miljoner för en lägenhet[...]”

Han fortsatte med att påpeka att han tycker att det är ett jättekäckt område med strandpromenad

och små kaféer och att arkitekturen där förmedlar elegans för honom. Han menar även att det är ett område med väldigt bra stadsplanering, eftersom det ligger så nära vattnet och att det förekommer så mycket öppna ytor där, vilket får honom att uppleva trygghet i området:

[...]det finns gott om öppna ytor överallt. Det finns ögon som ser dig, vad du än gör där.”

Med detta menar han alltså återigen hans upplevda vikt av social kontroll i samhället. Han upplever mer trygghet om han känner att det finns grannar eller människor i närheten som kan ”hålla ett litet öga på honom”. Respondent 2 lägger också under bildvisningen märke till fönster, som verkar ha stor betydelse för honom. Han kommenterar bild nummer 4 på följande sätt:

”[...]Det är ganska mycket glas. Så även om det inte är mer glas på dessa än i Bergsjön, så är det byggda på ett sätt så att det ska se fräschare ut[...].”

Och om bild nummer 8 säger han:

”[...]Mycket fönster och fönstren ser inte ut som fängelsehålor[...].”

Uppenbarligen är respondentens uppfattning ur ett konnotativt perspektiv, att mycket glas och fönster är något positivt. Vi kan anta att han associerar mycket glas till något lyxigt och att det är som han säger, ”fräsch”. Eftersom respondenten också lägger vikt ur ett trygghetsperspektiv vid social kontroll kanske han också på ett undermedvetet plan associerar glas och fönster med vakande ögon. Med andra ord kanske respondentens intresse för fönster och glas också bottnar i en känsla av trygghet.

Han talade även kring hur han kände att han inte skulle känna oro för att hans barn skulle vara trygga i Eriksberg:

”Jag skulle inte ha några problem med att springa där med ungarna och låta dem springa utan att hålla dem hårt i handen.”

Han menar alltså att trygghet för honom också är att få känna sig trygg med och för sina barn.

Respondent 2 talar, liksom respondent 1, kring hur Eriksberg inte är ett typiskt ”Göteborgskt” område, men att han ändå känner en viss stolthet över att ha Eriksberg som en del av Göteborg, för att han tyckte att det var så fint. Han säger att han inte hade upplevt det som lika fint eller tryggt om det bara hade varit höghus istället för den nuvarande stadsplaneringen, med mycket rad- och låghus. Avsaknaden av grönområden gör honom inte så mycket, eftersom han menar att de ersätts av strandpromenaden istället och även för att det finns en del lekplatser kring innegårdarna. Han upplever Eriksberg som ett väldigt tryggt område, men att det ändå inte hade skadat med lite fler grönområden.

Under bildvisningen märker vi att respondent 2 likt respondent 1 förmodligen vill understryka sin ståndpunkt extra mycket och hans åsikter kanske också är färgade av det faktum, att han vet att

han ser bilder just från Eriksberg. I motsats till respondent 1, som är övervägande negativ är dock respondent 2 övervägande positiv. Han kommenterar bild nummer 11 på följande sätt:

”[...]Jag tror aldrig jag varit på den här platsen. Men det här är strålande[...]”

Direkt efteråt fortsätter han med:

”[...]Det ser likadant ut på varje ... spårvagnshållplats i Kortedala[...]”

Han börjar med att beskriva arkitekturen som ”strålande”, bara för att direkt efter konstatera att det han ser faktiskt inte vare sig är unikt eller särskilt flott alls. Kortedala är inte allmänt känt för att vara vare sig ett vackert eller ett lyxigt område och respondentens generalisering tyder på att han egentligen nog inte är så imponerad av arkitekturen som han först ger sken av. Om vi jämför dessa två citat med varandra framgår det att respondenten förmodligen förväntar sig att arkitekturen som visas kommer att vara extraordinär bara för att han vet att bilden är tagen på Eriksberg. Respondenten understryker vår hypotes extra med att kommentera bild nummer 8 på följande sätt:

”[...]Nu har vi tagit oss upp till Bergsjön eller? Jag skojar, om jag inte hade vetat var det här var hade jag antagligen sagt att det inte är det finaste kvarteret, men jag vet vart det är så jag tycker att det är jättefint[...]”

Han fortsätter med:

”[...]Mycket glas, mycket fönster, fina balkonger. Fint skuren sten. Kanonbra[...]”

Vi kan med detta citat därmed anta, att respondenten lägger extra mycket energi för att se det positiva i arkitekturen för att understryka att han uppskattar Eriksberg.

Respondent 3 anser att Eriksberg är ett ”överklassfint och flott” område, där arkitekturen väcker uppseende:

”De har ju inte sparat på krutet, det är annorlunda mot någonting annat, det är ju inte som Majorna[...]”

Han fortsätter och säger att han upplever Eriksberg som en rörig arbetsplats just nu, men att det säkert kommer bli fint när det är färdigt. Den moderna arkitekturen är dock inget för honom, då han hellre håller sig till ”gamla, mysiga hus”, han refererar även till sig själv som en ”Majorna-kille”. Då han ser på bild nummer 1 och får frågan om det känns hemtrevligt svarar han:

”[...]Absolut inte! Jag tycker inte att det ser det minsta mysigt ut. Sterilt. [...]”

Han beskriver arkitekturen i bild 1 på följande sätt:

”[...]VIP-låda[...]Dansk, fyrkantig, modern arkitektur[...]”

Om bild nummer 4 säger han:

”[...]Nej, som sagt, just det här kalla, fyrkantiga. Nej, jag tycker inte det ser speciellt mysigt ut[...]”

Uppenbarligen är respondentens konnotativa åsikt att den fyrkantiga moderna designen inte tilltalar honom. Han verkar inte associera de moderna byggnationerna med det han kallar ”mysighet”. En tänkbar anledning är att han inte bara tänker på designen i arkitekturen i sig, utan också vad den sociala atmosfären på ett område som Eriksberg innefattar. Han beskriver ju Eriksberg som ”överklassfint och flott” och kan kanske därför inte heller relatera till själva samhällsklassen som han antar lever där. När han får se bild nummer 7 konstaterar han åter att han inte uppskattar den fyrkantiga formen på arkitekturen. Han uttrycker att han inte arkitekturen i hans tycke kommunicerar hemtrevlighet och ur ett trygghetsperspektiv konstaterar han att:

”[...]Hemma kan väl förknippas med lite tryggare[...]”

Respondenten konstaterar att han inte kan tänka sig att bo i Eriksberg:

”[...]avskärmad från resten av stan[...]det känns väldigt slutet.”

Liksom respondent 1 menar han att Eriksberg som område bidrar till ökad segregation, att det bara är höginkomsttagare som kommer ha råd att bo där:

”[...]där sållar man ju ganska fort ut till exempel låginkomsttagare[...]det går ju genom ett naturligt filter[...]just att det bara är höginkomsttagare som kommer ha råd att bo där[...]”

Med detta menar han då att hela området Eriksberg inbjuder en viss typ av människor och sluter ute andra. För att tala klarspråk, ansåg han att arkitekturen i området påminner honom om:

”En societetsborg.”

Symboliken i detta uttalande är att respondenten refererar Eriksberg som ett område för överklassen, där de kan stänga ute resten av samhället. Han visar tecken på denna åsikt även när han får se bild nummer 3 som porträtterar en översikt över maskinkajen:

”[...]Det kommer nog att bli fint för VD:arna[...]”

Och han kommenterar bild nummer 4 med:

”[...]Jag tror säkert att till exempel min chef hade tyckt att det där var jättefint[...]”

Han menar vidare att arkitekturen i området, med sina slutna gårdar och invånare bidrar till segregation och att det inte är något som han tycker om. Men han sa också att det är ett område som känns tryggt, trots sin uteslutande arkitektur. Han anser att han har fått sina erfarenheter från området genom egna upplevelser av det, men även genom rykten, som han dock inte kan komma på några specifika.

Respondent 4 är positiv till Eriksberg som område, hon sa att det känns som ett tryggt och lugnt område, som inte ”har hunnit bli smutsigt, eftersom det var så nytt allting där ute.” Hon vill gärna bo i området, eftersom hon tycker att det är ett fint och nytt område, som för henne innebär hemtrevnad:

”[...]det ligger vid vattnet[...]och det är väldigt mysigt att gå längs stråket där.”

Respondenten menar också att Eriksberg är ett modernt område, där hon känner sig trygg, eftersom hon anser att färgerna spelade roll för den upplevda tryggheten och att de ljusa färgerna i Eriksberg bidrar till att området blir mer upplyst. Hon anser att arkitekterna har tagit trygghetsbegreppet i åtanke, när de planerade Eriksberg, eftersom det är ett så modernt område. Vi kan dra slutsatsen att den moderna arkitekturen alltså kommunicerar trygghet för henne.

Fast senare under intervjuens gång, då hon får ta del av bilderna kommenterar hon bild nummer 4 med:

”[...]Det ser lite såbär modernt och fräcket ut, men samtidigt sjukt tråkigt[...]”

Hon fortsätter med:

”[...]Det nya, eller det moderna, är att det ska vara väldigt kantigt[...]”

Med andra ord verkar hon i alla fall till en viss del dela både respondent 1 och framför allt respondent 3:s skepticism till den moderna ”kantiga” designen på husen på platån. Fast hennes konnotativa åsikter säkert är till fördel för den moderna designen i sig, verkar hon rent denotativt se husets arkitektur som mindre inbjudande. Hon liknar det som porträtteras på bild 4 med ett fängelse, en metafor som inte är långt ifrån de associationer som respondenterna 1 och 3 får av arkitekturen. Respondent 4 är dock också väldigt tydlig, under hela intervjuens gång, med att färger har stor betydelse för hennes känsla av välbehag och även av trygghet. Då vi frågar henne om hon hade känt sig trygg i det område som porträtteras svarar hon:

”[...]Jag vill ju säga ja, men samtidigt säger jag nej[...]Hade det varit vitt, hade jag kanske tyckt annorlunda[...]”

Hon avrundar sedan med:

”[...]Jag hade nog inte valt att bo där[...]”

Eftersom Eriksberg är ett relativt stort område bör vi nog utgå från att just området platån inte är det som respondent 4 hänvisar till, då hon uttrycker sin förtjusning för området.

Hon nämner också en del kring områdets närhet till vatten och hur det lockade folk till det:

”[...]man vill ha ett vatten liksom[...]det har en lite lugnande effekt[...]”

Med detta menar hon att vattnet kan bidra till en ökad känsla av trygghet för människor, att det får dem att känna sig mer tillfreds.

Respondenten talade även kring Eriksberg som ett dyrt område och att det kunde bidra till ökad trygghet, då familjer med lägre inkomst och ibland svårare familjeförhållanden inte hade råd att bo där. Hon menar också att invånarna i Eriksberg har möjlighet att ”köpa sig en slags lyxigare vardag” och en fristad från omvärlden. Området kan även upplevas som positivt av andra att det inte ligger nära några andra förorter, utan att det är mer som ett centralt område i utkanten av Göteborg, enligt henne. Hon menar också att prisläget i Eriksberg bidrar till ökad segregation för dem som inte har råd att bo där och att familjer som har mindre pengar blir segregerade till mindre trygga områden.

Respondent 5 anser att Eriksberg är ett väldigt trevligt område, där han inte saknar någonting:

”Det kommer undan för undan, när de håller på och bygger[...]och sen har vi så himla bra transporter här också.”

För honom är det alltså viktigt med ett område i rörelse och att det finns bra möjligheter till kommunikation, eftersom han inte kör bil själv. Hans kommentar till bild nummer 11 som föreställer en gångbana gjord av stål, som leder till och från plåtån lyder:

”Det är den nya gången anpassat för rullstolar och cyklar. Jag tycker att det är väldigt bra”.

Respondenten har velat bo i Eriksberg ända sedan de startade byggplanerna. Han har alltid bott i närheten och på det sättet bildat sin egen uppfattning kring området, trots att han tyckte att det förr såg lite kallt ut, har han alltid gillat närheten till vatten. När han får se bild nummer 12 är hans kommentar:

”Där kan man titta över havet... fin utsikt.”

Ett annat citat som beskriver respondent 5:s åsikter om Eriksberg är:

”Jag tycker att det är ett väldigt fint område, så jag är nästan lite kär i Eriksberg[...]”

Han tycker att arkitekturen är bra och anpassad efter den rådande naturen och miljön, eftersom de har blandat höga och låga hus i området. Han menar också att området känns väldigt tryggt och att han aldrig känner sig rädd där. Vi märker att han uppskattar grönområden. Då han ser bild nummer 6 som föreställer en gångväg som leder in i något som verkar vara en trädunge säger han:

”Det är jättefint. Jag tycker att det är bra att de inte gör slut på allt det gröna.”

Samtliga respondenter menar att de hade fått sina åsikter kring Eriksberg genom egna erfarenheter, men även i viss mån från rykten i deras omgivning. Vi uppfattade även att de olika

respondenterna lade egna betydelser i vad arkitekturen i Eriksberg kommunicerade och vad den betydde för dem. Detta går att jämföra med Johan Fornäs meningar kring sambandet mellan arkitektur och människors egna tolkningar av den (Fornäs, 2006:209). Vi upplevde det som att respondenterna anser att Eriksbergs arkitektur var modern och att den kommunicerar trygghet för dem, om än ibland lite väl mycket sådan.

Respondenternas referenser till att Eriksberg var ett dyrt område att bo i och att det bara var rika som hade råd att bo där, kan bero på att de upplevde Eriksberg image som ett lyxigt och modernt område. Carina Listerborn menar också att ett områdes image kan påverka om människor väljer att besöka det eller inte (Listerborn, 2000:170). I fallet med våra respondenter verkar det som om Eriksbergs image har påverkat dem positivt, då flera av dem åker dit ibland för att bara promenera.

Respondenterna anser också att stadsplaneringen är bra i Eriksberg, att det är mycket öppna ytor och trevligt att promenera i. Listerborn diskuterar kring hur ett områdes uppbyggnad kan få människor att känna sig mer eller mindre trygga (Listerborn, 2000:161f). Våra respondenter upplever trygghet i Eriksberg, bland annat på grund av hur arkitekturen ser ut och hur stadsplaneringen är upplagd.

Sammanfattningsvis, anser respondenterna att Eriksberg är ett tryggt och fint område. De menar dock att det verkar vara dyrt att bo i och att detta kunde bidra till ökad segregation, vilket uppfattades som något som var mycket negativt för samhället.

6.2 Trygghet

Vi inleder med att försöka bena ut vad respondenterna tyckte likadant kring och vad som skiljde sig åt i åsikterna kring just ämnet trygghet.

Vi är dock medvetna om att det kan vara så att respondenterna inte gärna vill diskutera sina rädslor, eftersom det kan vara svårt att prata om sådana känslor med personer som de inte känner. Något som också återkom frekvent vid intervjutillfällena var att på det stora hela anser alla våra respondenter att ett rent och fint område gör att de känner sig trygga, men att det finns olika faktorer i stadsmiljön som också kan bidra till en ökad eller minskad känsla av trygghet. Vi har valt att redovisa våra resultat utifrån dessa olika faktorer.

Belysning

Samtliga respondenter menar att belysning är en viktig del för att kunna känna sig trygg i staden. De menar att upplysta områden definitivt inger mer trygghetskänsla än sådana som är mörka.

Respondent 3 resonerar bland annat kring vad som får honom att känna sig mer otrygg i stadsmiljön:

”[...]om det är mycket slutna, mörka passager och mörka, stora buskage och smala gångar[...]”

Han menar vidare att arkitekturen skulle spela roll för hans upplevelser av trygghet och anser då att:

”[...]hur en trygg arkitektur skulle vara, så är det väl mycket öppna, ljusa ytor[...]”

Detta innebär då att respondenten anser att hans upplevelser av trygghet påverkas till viss grad av arkitekturen och belysningen, men han säger ändå att han inte upplever sig själv som en orädd person.

Respondent 2, som bor i ett lugnare radhusområde, har följande åsikt om sitt bostadsområde:

”Det är inte upplyst som i centrala stan, men det är inte heller så mörkt så jag behöver oroa mig för att det går en skum typ där ute[...]”

Den första och väldigt koncisa tanken som dök upp för respondent 1 när vi diskuterade vad som innebar trygghet för honom var:

”Upplysta gator och torg.”

Respondenten menade alltså att belysningen har en liten betydelse för hans upplevda trygghet, han är istället mer inriktad på och påverkad av hur atmosfären bland människorna i hans omgivning är.

Respondent 4 kommenterar bild nummer 6 med följande citat:

”[...]Jag tycker bara det är lite scary, hade det varit mörket där, så hade jag nog inte gått igenom[...]Där hade de nog kunnat ta in lite lampor[...]”

Även respondent 5 hade en koncis mening kring hans upplevda trygghet i sitt bostadsområde och vad som bidrar till att han känner sig tryggare:

”[...]att det ska vara så ljust som möjligt[...]”

Vi kan alltså konstatera att respondenterna anser att belysningen är en ganska viktig del för trygghetsfaktorn, huruvida ett område som var mer upplyst inger större trygghet än ett som inte var det. Samtidigt finns det dock andra faktorer i stadsmiljön som påverkar respondenterna mer än belysningen.

Social kontroll

Social kontroll innebär att det finns en naturlig kontroll i omgivningen. Det är när människor ser efter varandra, istället för att lita sig till andra element i stadsmiljön. Respondenterna talade mycket kring betydelsen av sin omgivning och människorna i den. De menade att atmosfären i den mänskliga omgivningen har betydelse för hur trygga de känner sig i den. Det framkom bland annat att ha bra människor i sin närhet var viktigt för trygghetskänslan.

Det talades också kring hur viktigt det var med bra grannar, att kunna lita på dem upplevs som väldigt viktigt för trygghetskänslan. Flera av respondenterna påpekar också hur viktigt de upplever det vara med mycket människor runt omkring sig i bostadsområdet. Detta eftersom de upplever att det är mer kontroll och fler ögon som kan se dem om de behöver hjälp.

Respondent 2 uttrycker sin upplevda relevans med bra grannar såhär:

”[...]social trygghet[...]är alltså att man bor i ett kvarter där du känner att du trivs[...]och framförallt så litar jag på personerna i kvarteret.”

Respondent 3 anser att stämningen bland omgivningen är mer viktig för hans trygghetskänsla, snarare än om det finns god belysning. Dessa olika uppfattningar kring social kontroll, som det kan kallas, kan hänvisas tillbaka och relateras till Hille Koskelas forskning kring huruvida människor upplever natten som en social konstruktion och att den mänskliga omgivningen är viktigare än element i stadsmiljön, såsom belysning m.m. (Koskela, 1999, *Article 2 - "Gender exclusions", Womens Fear of violence and Changing Relations to Space:7ff*).

Även Jane Jacobs talar om vikten av den sociala kontrollen, att den faktiskt kan vara viktigare än olika arkitektoniska förändringar (Jacobs, 1961:52ff). Detta stämmer då överens med respondent 3:s åsikter kring just vikten av social kontroll för hans upplevelser av trygghet.

Respondent 1 anser att det viktigaste för hans upplevelse av trygghet är att det finns bra folk i närheten och att atmosfären är det väsentligaste för honom. Han talar också av egen erfarenhet när han nämner vad han anser om svenska poliser:

”Man känner sig inte särskilt trygg när polisen är med längre.”

Detta tolkade vi som att han upplever polisnärvaro som något negativt för honom. Han var dock den ende av respondenterna som nämnde något kring polisnärvaro. Hans åsikter skiljer sig också från Gabriella Sandstigs resultat kring att människor gärna vill se större polisnärvaro som en del i trygghetsarbetet (Sandstig, 2003:28). Men eftersom vi bara har en respondent som nämner polisväsendet, kan vi dock inte dra några slutsatser kring det.

Respondent 5, som är den äldsta och också den ende boende i Eriksberg, upplever sig själv som väldigt trygg och att han aldrig haft några problem med sina grannar eller omgivning.

Stadsmiljö

När det kom till vad i arkitekturen som påverkar respondenternas upplevda trygghet, framkom det framförallt att det viktigaste var att området skulle vara rent och fräscht. Respondenterna anser inte att det var något annat i arkitekturen som förmedla trygghet på samma sätt som ett rent och fint område kunde göra. Respondent 4 var den enda som hade ett annorlunda synsätt på detta. Hon menar att färgerna i arkitekturen spelade en stor roll för henne, att ljusa färger kan få ett område att se mer attraktivt och tryggare ut:

”[...]det lyser upp lite mer[...]”

Hon fortsätter och nämner att hon upplever mer trygghet i en stadsmiljö som känns ren och fräsch, än en som är nedgången och smutsig. Hon anser sig inte vara en otrygg person, men hon anser alltså att det viktigaste för hennes trygghetsupplevelse var renheten i en stadsmiljö. När respondent 4 får se bild nummer 8 upplever hon först det som skildras som sterilt. Hennes spontana reaktion är att rent trivselmässigt hade det kunnat vara fördelaktigt att kanske plantera något buskage på det område som porträtteras. När vi sedan ställer frågan om hon skulle känna sig tryggare på området om buskarna skulle planteras där svarar hon:

”[...]Då hade jag nästan hellre velat att de skulle se ut såhär, än att det är buskar[...]”

Alltså skulle respondenten känna sig otryggare på området om de öppna ytorna skulle täckas med buskar. Detta på grund av anledningen, att om någon med ont uppsåt skulle kunna gömma sig bakom dem. Med andra ord förknippar respondent 4 öppna ytor och bra överblick över området med trygghet.

Liksom resultaten från handboken *”Tryggare stad – kan man förändra rädslans platser?”* anser respondent 4 också att det var viktigt för henne att kunna ta sig fram lättvindigt i staden (Stadsbygget, 2000:49). Hon menar alltså att stadens transportmöjligheter bidrar till att hon känner sig mer trygg:

”[...]jag har ju tur, för jag har ju bussen, som till exempel, går nästan hela vägen hemifrån mig.”

Respondenten var den ende som nämnde något kring hur kommunikationen kunde påverka hennes upplevelser av trygghet och därför blir det svårt för oss att dra slutsatser kring detta.

Respondent 2 anser att arkitekturen i olika stadsmiljöer kan bidra till att han känner sig mer eller mindre trygg. Såhär uttalar han sig om just sitt bostadsområde:

”[...]när jag ser ett område som ser ut såhär, så inbjuder till trygghet.”

Han fortsätter och säger att han definitivt känner sig tryggare i ett parhusområde än i ett höghus, detta grundar han också på att han har bott i många olika delar av Göteborg och har personlig

erfarenhet från olika stadsmiljöer. Eftersom han är småbarnsfar, är det även viktigt för honom att barnen kan gå ute och leka, utan att han behöver känna sig orolig över deras trygghet.

För att sammanfatta våra respondenters åsikter kring trygghet kan vi konstatera att gemensamt för dem alla är att de inte uppvisade något tecken på att vara speciellt oroliga eller rädda som personer över lag. Den respondent som skiljde sig något i svaren var den enda småbarnsföräldern, som istället tänkte en del på sina barns säkerhet, snarare än sin egen. Alla respondenterna ansåg också att de hade fått sina åsikter kring trygghet genom egna erfarenheter, snarare än från något i deras omgivning. Den enda respondenten som skiljde sig något från de övriga var också den äldsta, som ansåg att han, förutom egna erfarenheter kring trygghet, också kunde läsa i tidningen om vad som försiggår i staden:

”[...]man vet ju vad man läser här[...]”

6.3 Gated Communities

Respondent 1 besvarar frågan om Gated Communities (GC) var ett positivt eller negativt fenomen:

”[...] Det är inte bra. Absolut inte[...]”

Och till frågan varför han inte uppskattade fenomenet svarade han:

”[...]Det är ju klasskillnad. Det är det det blir[...]”

Respondent 1 är på alla plan negativ mot fenomenet. Enligt respondenten skulle GC öka segregationen mellan samhällsklasserna markant. I hans tycke skulle bara välbärgade personer från de övre samhällsklasserna ha råd till att bosätta sig i ett sådant område. Respondentens uppfattning om GC överensstämmer väl med Guy Thuilliers kritiska åsikter om fenomenet. Thuillier diskuterar liksom respondent 1 kring huruvida GC bidrar till ökade samhällsklyftor och hur invånarna i GC får mindre förståelse för omvärlden (Atkinsson & Blandy, 2006:74f).

Respondent 1 hade inte heller overseende med ”Gated Communities” ur ett trygghetsperspektiv. Han är medveten om att fenomenet redan existerar i större skala i USA, Sydamerika och Sydafrika. Han tycker att Sverige är i det stora hela ett tryggt land och uttalar sig med:

”[...]Sådan fattigdom har vi inte i Sverige[...]”

Respondent 1 syftar då till att Sverige inte har lika markant fattigdom och underklass som de länder, där han vet att fenomenet redan är utbrett. De länder respondenten nämnt är allmänt kända för sina ghetton för fattiga och det är också välkänt, att fattigdom tvingar människor till brottslighet. Hans mening är då att ett högt antal fattiga är synonymt med fler brott och en mer otrygg tillvaro. Enligt respondenten skulle därmed ett GC i Sverige inte fylla någon direkt funktion, då vårt svenska välfärdssystem inte ger upphov till ”sådan fattigdom”.

Till frågan om han hade känt sig tryggare i ett GC svarade han:

”[...]Nej, jag hade känt mig uttråkad[.]”

Respondent 1 kommenterade också under bildvisningstillfället i intervjun att han tyckte att vissa av de porträtterade byggnaderna med deras inmurade innegårdar var ett förstadium till GC.

Respondent 2 besvarar frågan kring GC var ett positivt eller negativt fenomen med följande citat:

”[...]Jag kan tycka att de som vill ha den standarden ska erbjudas möjligheten[.]”

Respondent 2 var i sina uttalanden positiv för införandet av GC i olika länder. Som anledning till sin åsikt uppgav han följande:

”[...]Om jag vore lika känd som Magnus Uggle eller Linda Bengtzing, kanske jag hade tyckt att det hade varit ganska skönt att veta att det finns en vakt som kollar så inte riktigt vilken person som helst kommer in i min lägenhet eller till mitt hus[.]”

Med andra ord tycker respondent 2 att offentliga personer, för att klara av sitt kändisskap bör kunna ha möjligheten att flytta till ett GC om de så önskar.

Då respondent 2 tillfrågades om han själv hade känt sig tryggare i ett GC svarade han:

”[...]Det skulle jag faktiskt[.]”

Respondenten påpekade dock att han inte känner sig otrygg i sin nuvarande bostad.

Till frågan, om han främst tänkte på sin egen eller sina två barns trygghet svarade han:

”[...]Jag har ju två barn och mitt jobb är att se till att de har en trygg och säker miljö. Så naturligtvis är det i första hand dem[.]”

En intressant iakttagelse är att av alla våra respondenter som vi intervjuat är respondent 2 den enda med inneboende barn. Respondent 2 är också den enda av de vi intervjuat som varit helt positiv till GC. En tänkbar hypotes är att då respondent 2 är en småbarnsfar kanske han känner mer behov för ett tryggare boende än de andra respondenterna och detta kan i sin tur kan också vara en bidragande orsak till hans positiva inställning till fenomenet GC.

När respondent 3 tillfrågas om huruvida GC är ett bra eller dåligt fenomen svarar han:

”[...]Egentligen är det fruktansvärt... Jag menar, jag tror aldrig det kommer att hålla, det är ju fel sätt att gå på, folk känner sig otrygga, att låsa in sig någonstans[.]”

Respondent 3 är likt respondent 1 negativt inställd mot GC. Respondent 3:s åsikter bär stora likheter med Evan McKenzies teori om att GC är medel- och överklassens jakt på en privatiserad

utopi (Atkinsson & Blandy, 2006:1f). Med andra ord menar han att fenomenet inte i långa loppet kommer att lösa problemet, utan att det är - just en utopi. Han kommenterar vidare med citatet:

”[...]Det känns som fel sätt att angripa problemet... om det nu verkligen är ett problem[...]”

Till frågan om han själv skulle känna sig tryggare i ett GC svarar han:

”[...]Nej, det skulle jag inte göra, för jag känner mig inte otrygg. Jag vet inte riktigt ifall jag skulle kunna känna mig tryggare, jag skulle nog snarare känna mig lite klaustrofobisk[...]”

Respondent 3 associerar alltså inte fenomenet med trygghet, utan istället snarare med en känsla av instängdhet. Enligt hans mening har GC en helt omvänd effekt på honom än vad fenomenet ursprungligen inrättats för; den tänkta känslan av trygghet har istället blivit en känsla av otrygghet och obehag.

Respondent 4 har en snarlik inställning till GC som respondenterna 3 och 4. Hon kommenterar fenomenet med citatet:

”[...]Jag tror bara att man kastar problem åt sidan[...]”

Hon fortsätter senare med:

”[...]Jag tror att det kan göra så att de blir ännu värre än vad det är just nu[...]”

Med dessa två kommentarer kan vi konstatera att respondent 4 har snarlika åsikter om fenomenet som kritikerna McKenzie och Thuillier. Hon tror alltså likt McKenzie att GC inte är en lösning till problemen (Atkinsson & Blandy, 2006:1f) och likt Thuillier att fenomenet kan bidra till ökade samhällsklyftor och orättvisor i samhället (Atkinsson & Blandy, 2006:74f).

Hon fortsätter sedan med att redogöra att även om hon kanske hade känt sig tryggare i ett GC hade hon inte velat bo i ett sådant. Hennes uppfattning är att man inte kan köpa sig frihet eller trygghet.

Respondent 5 har liksom de flesta andra respondenterna en negativ inställning till GC. Till frågan vad han tycker om fenomenet får vi svaret:

”[...]För mig verkar det som ett fängelse [...]”

Respondent 5 associerar alltså likt respondent 3 inte fenomenet med trygghet, utan istället med en känsla av instängdhet.

För att summera de samtliga respondenternas inställning till GC kan vi konstatera att den övergripande uppfattningen om fenomenet är nästan enbart negativ. Endast respondent 2 har en helt positiv inställning till det, även han gör det klart att han inte egentligen själv känner sig otrygg för sig eller sina barn, utan tycker att fenomenet mest kan vara ett tänkbart alternativ för offentliga personer. Då offentliga personer utgör en förhållandevis liten skara individer i samhället borde inte efterfrågan av GC vara märkbart stor. Om vi utgår från dessa fem respondenters åsikter kan vi dra slutsatsen att GC kanske inte är en åtgärd som vare sig behövs eller efterfrågas i en större skala i Sverige än idag i alla fall.

Slutdiskussion

I inledningen av denna studie var vi en aning osäkra på vilken utgångspunkt vi skulle ta i studien och vetenskapen. Detta berodde dels på att vårt uppdrag var relativt öppet, vi visste att det skulle handla om stadsrummet och upplevelser av det, men inte så mycket mer än så. Och dels även på att den arkitektoniska kommunikationen inte var en självklar del av vårt ämne och att vi inte hade läst så mycket om det under vår tidigare studiegång.

Allteftersom vi fick mer insikt och klarhet i både uppdraget och ämnesområdet, insåg vi att detta kunde bli en riktigt rolig och intressant studie. Inledningsvis lade vi väldigt mycket tid på att hitta relevant litteratur och läsa in oss på tidigare forskning, men detta lönade sig istället i form av att vi kände att vi fick en väldigt bra teorigrund att stå på. Arbetsprocessen i övrigt har fungerat väldigt bra, det stora problemet för oss var ju att hitta respondenter, men även detta löste sig i slutändan.

Vår ambition med studien var inte att kunna generalisera vårt resultat, utan istället kunna försöka se likheter och skillnader mellan de respondenter vi hade, vilka referensramar som kunde påverka deras svarsutgång. Den var även självklart att försöka kunna hitta vad i Eriksberg och arkitekturen som respondenterna upplevde som tryggt och varför de gjorde det, alltså att kunna besvara vårt syfte och frågeställningar. Nu med facit i hand kan vi konstatera att vi anser att vi har lyckats med detta, även om vi gärna hade haft fler respondenter.

Resultat

Alla respondenter menar att de hade fått sina åsikter kring Eriksberg genom egna erfarenheter, men även i viss mån från rykten i deras omgivning. Vi uppfattade även att de olika respondenterna lade egna betydelser i vad arkitekturen i Eriksberg kommunicerade och vad den betydde för dem. Vi upplevde det som att respondenterna anser att Eriksbergs arkitektur var modern och att den kommunicerar trygghet för dem, om än ibland lite väl mycket sådan. De anser att Eriksberg på det stora hela är ett tryggt och fint område. Respondenternas referenser till att Eriksberg var ett dyrt område att bo i och att det bara var rika som hade råd att bo där, kan bero på att de upplevde Eriksberg image som ett lyxigt och modernt område. Carina Listerborn menar också att ett områdets image kan påverka om människor väljer att besöka det eller inte (Listerborn, 2000:170).

Gabriella Sandstigs forskning visar att det finns ett samband mellan var människor är bosatta och hur de upplever trygghet (Sandstig, 2003:34). Våra resultat visar på att sådana som känner sig mer hemmastadda i Eriksberg (Respondent 4 och 5) upplever området som mer tryggt och positivt än de som inte känner sig hemmastadda där (Respondent 1, 2 och 3). Detta kan bero på att den mentala inställningen till området gör att respondenterna upplever det som mer när eller längre bort från deras egna referensramar. Respondent 1 och 3, som bara har jobbat tillfälligt i området upplever det också som mer negativt än de övriga. En annan referensram vi kan ta hänsyn till är var i Göteborg respondenterna bor och vad de har för erfarenheter av Göteborg som stadsmiljö. Här pekar resultaten mot att de som kommer från bostadsområden som kan ses som medelklassområden (respondent 1 och 3) är mer negativt inställda till Eriksberg än de som har flyttat runt en del i staden och har mer erfarenhet av den (Respondent 2, 4 och 5). Detta kan bero på att respondent 1 och 3 inte har samma inställning eller önskan över att bo i ett område som Eriksberg som de andra tre har.

För att sammanfatta våra respondenters åsikter kring trygghet kan vi konstatera att de var ganska likasinnade i sina svarsutgångar. Den respondent som skiljde sig något i svaren var den enda småbarnsföräldern, som istället tänkte en del på sina barns säkerhet, snarare än sin egen. Alla respondenterna ansåg också att de hade fått sina åsikter kring trygghet genom egna erfarenheter, snarare än från något i deras omgivning. Den enda respondenten som skiljde sig något från de övriga var också den äldsta, som ansåg att han, förutom egna erfarenheter kring trygghet, också kunde läsa i tidningen om vad som försiggår i staden. I detta resultat såg vi även en tendens till att respondent 4, som var den enda kvinnan, även var den enda som nämnde lite mer kring hur miljön (buskage m.m.) kunde påverka hennes känsla för trygghet, men inte heller detta är möjligt för oss att generalisera.

Respondenterna var även alla, förutom respondent 2, negativt inställda till fenomenet Gated Communities. De anser att det bidrar till segregation och ökade samhällsklyftor. Respondent 2 anser att det kan vara bra för offentliga personer som behöver mer säkerhet i sin vardag.

Resultaten från bildvisningen visar att respondenterna konstaterar det som de redan har nämnt kring trygghet och Eriksberg. Med andra ord, att de upplever området som modernt och tryggt, men samtidigt lite sterilt.

Utifrån våra resultat och tidigare forskning anser vi att det kan vara relevant och intressant att för framtida studier undersöka vidare kring arkitektonisk kommunikation, men istället med inriktning mot byggbranschen eller arkitekterna själva, eftersom vi inte kunde få tag på några sådana respondenter. Hur ser de på kommunikationen i stadsmiljön? Hur mycket tänker de på trygghetsfaktorer när de planerar ett nytt bostadsområde? Det kan även vara intressant att undersöka vidare i området kring Gated Communities, allt eftersom det brer ut sig världen över.

Referenser

- Andersson, Åsa (2004): *Bergsjön – del av segregerad storstad*, Livréna AB, Kungälv
- Atkinson, Rowland och Blandy, Sarah (red) (2006): *Gated Communities*, Routledge, New York
- Boverket (1998): *Brott, bebyggelse och planering*, KalmarSundTryck
- Eriksberg: <http://www.vastraeriksberg.se/index.asp>, åtkomst 081212
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik och Wängnerud, Lena (2007): *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Elanders Gotab, Vällingby
- Falkheimer, Jesper och Jansson, André (2006): *Towards a Geography of Communication*. I Falkheimer, Jesper och Jansson, André (red) (2006): *Geographies of Communication – The Spatial Turn in Media Studies*, Livréna, Kungälv
- Fastighetsägarna: <http://www.fastighetsagarna.se/web/omoss.aspx>, åtkomst 081128
- Fastighetsägarna: <http://www.fastighetsagarna.se/web/61f2dab7-31d8-4100-a478-c047b1259656.aspx>, åtkomst 081128
- Fastighetsägarna: <http://www.fastighetsagarna.se/web/huvudfragor.aspx>, åtkomst 081128
- Fiske, John (1990): *Kommunikationsteorier – en introduktion*, Centraltryckeriet AB, Borås
- Folkpartiet: <http://www.folkpartiet.se/FPTemplates/ListPage.aspx?id=82694>, åtkomst 081128
- Fornäs, Johan (2006): *Media Passages in Urban Spaces of Consumption*. I Falkheimer, Jesper och Jansson, André (red) (2006): *Geographies of Communication – The Spatial Turn in Media Studies*, Livréna, Kungälv
- Expressen: <http://www.expressen.se/levabo/1.1186188/lyxboende-med-vakter>, åtkomst 081121
- Info om Göteborg:
http://www.vartgoteborg.se/prod/sk/vargotnu.nsf/1/tema_trygghet.goteborgs_trygghetsvandringar_visades_opp_pa_stor_konferens, åtkomst 081217
- [http://www.goteborg.se/wps/portal/lut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3gjU-9AJyMvYwN3V2cTA6MQPyd_C88AYwsfY6B8pFm8n79RqJujp6GhhZmroYGRmYeJk0-Yp4G7izEB3X4e-bmp-pH6UeY4VfmZ6EfmpKYnJlfqF-RGIOc7KioCAOAcgzQ!/dl2/d1/L2dJQSEvUUt3QS9ZQnB3LzZfMjVLUUIySjMwR0VDND_AyVE5CTzhJUDM4VDI!/,](http://www.goteborg.se/wps/portal/lut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3gjU-9AJyMvYwN3V2cTA6MQPyd_C88AYwsfY6B8pFm8n79RqJujp6GhhZmroYGRmYeJk0-Yp4G7izEB3X4e-bmp-pH6UeY4VfmZ6EfmpKYnJlfqF-RGIOc7KioCAOAcgzQ!/dl2/d1/L2dJQSEvUUt3QS9ZQnB3LzZfMjVLUUIySjMwR0VDND_AyVE5CTzhJUDM4VDI!/) åtkomst 081217
- Jacobs, Jane (1961): *Den amerikanska storstadens liv och förfall*, Daidalos AB, Göteborg
- Jansson, André (2007): *A key concept for communication geography*. Publicerad I *European Journal of Cultural Studies* 2007:10:185, SAGE
- Koskela, Hille (1999): *Fear, Control and Space: Geographies of Gender Fear of Violence, and Video Surveillance*. Publications of the Department of Geography, A 137, University of Helsinki

- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Danmark
- Listerborn, Carina (2000): *Om rätten att slippa skyddas – En studie av trygghetskapande och brottsförebyggande projekt och kvinnors rädsla för att röra sig i stadens rum*, Chalmers Repro, Göteborg
- Listerborn, Carina (2002): *Trygg stad – diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik*, Reproservice, Chalmers, Göteborg
- McKenzie, Evan (2003): *Constructing The Pomerium in Las Vegas: A case study of Emerging Trends in American Gated Communities*. I Atkinson, Rowland och Blandy, Sarah (red) (2006): *Gated Communities*, Routledge, New York
- McQuail, Denis (2005): *McQuail's Mass Communication theory*, SAGE, London
- Moriarty, Sandra (2005): *Visual Semiotics Theory*. I Smith, Ken; Moriarty, Sandra; Barbatsis, Gretchen och Kenney, Keith (red) (2005): *Handbook of Visual Communication – Theory, Methods and Media*, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, New Jersey
- Sandstig, Gabriella (2003): *Orons platser -en granskning av människors upplevelser av rädsla och otrygghet*, journalistik och masskommunikation, Göteborgs Universitet, arbetsrapport nr. 8.
- Stadsbygget (2000): *Tryggare stad – kan man förändra rädslans platser?* Stadsbyggnadskontoret, Göteborg.
- Thuillier, Guy (2003): *Gated Communities in the Metropolitan Area of Buenos Aires, Argentina: A Challenge for town Planning*. I Atkinson, Rowland och Blandy, Sarah (red) (2006): *Gated Communities*, Routledge, New York
- Tryggare och Mänskligare Göteborg:
http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/pdf/TMG_rapport.pdf, åtkomst 081217
- <http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/>, åtkomst 081217

Intervjubrev

Hej!

Vi är väldigt tacksamma över Du vill ställa upp på en intervju för vår studie.

Vi skriver en kandidatuppsats i medie- och kommunikationsvetenskap vid Göteborgs Universitet och har fått i uppdrag av Fastighetsägarna Göteborg Första Regionen att undersöka hur människor uppfattar olika stadsmiljöer. Utifrån detta uppdrag har vi formulerat ett mer specifikt syfte:

Vårt syfte med denna studie är att, ur ett trygghetsperspektiv, undersöka hur människor som på olika sätt rör sig i Eriksberg upplever (det nybyggda området) där.

Intervjun kommer att beröra frågor om Dina uppfattningar kring vad du anser att trygghet i staden är, samt mer specifika frågor kring vad Du anser om Eriksberg och dess arkitektur.

Intervjun kommer att spelas in med bandspelare och sedan även transkriberas in på dator. Dessa intervjuer kommer inte att presenteras i sin helhet i studien, men vi kommer att ha tillgång till dem, eftersom de används som underlag i vår analys. Intervjun kommer att behandlas med konfidentialitet och vi kommer även att anonymisera Dig som intervjuperson (detta innebär att det inte ska gå att spåra svaren tillbaka till dig, utan att de är helt anonyma). Det viktigaste för oss är inte Du som person, utan Dina åsikter och dina svar kommer att användas i citatform i studien.

Om det är några frågor Du inte vill svara på, har du självklart rätten att inte göra det. Om Du vill ha tag i intervjun som helhet eller undrar över något annat, är det bara att höra av Dig till något av numren eller e-posten nedan. Vi är också väldigt tacksamma om vi får höra av oss om ytterligare, enstaka frågor som dyker upp, även efter intervjutillfället.

Tack på förhand!

Emma Karlsson: 0735-02 01 78, guskemma84@student.gu.se

Jani Korhonen: 0735-02 48 86, guskorja@student.gu.se

Handledare Karin Fogelberg: 031-786 49 44, karin.fogelberg@jmg.gu.se

Intervjuguide

Bakgrund

Hur gammal är du?

Vad har du för familj?

Vad arbetar du med?

På vilket sätt är du bekant med området Eriksberg och dess nybyggen? Vilka upplevelser har du varit med om i Eriksberg?

Trygghet

Vad är trygghet för dig? Beskriv och berätta gärna.

Vad är trygghet för dig i en stad? Är det något i arkitekturen, miljön, belysning, människor eller annat? Hur kommer det sig att du har just denna uppfattning, tror du? Är det något specifikt i arkitekturen som du förknippar med trygghet alternativt otrygghet?

Eriksberg

Vad är din generella åsikt om Eriksberg? Varför har du dessa åsikter? Beror det på egna erfarenheter, rykten, mediebilder eller annat?

Hur skulle du beskriva Eriksberg? Kargt, fint, otryggt osv.? Vad i stadsmiljön gör att du känner just detta?

Vad tycker du att *arkitekturen* i Eriksberg kommunicerar? Varför har du just denna åsikt? Vad beror det på? Erfarenheter, rykten eller annat?

Vad tycker du skulle göra Eriksberg till en tryggare stadsmiljö? Är det något i arkitekturen som skulle ändras? Mer belysning, grönområden eller något i stadsplaneringen?

Framtid

Det finns ett fenomen som heter Gated Communities (GC), som är utbrett i stora delar av världen och nu även har kommit till Sverige. Detta innebär att bostadsområden byggs med någon form av avskiljning från övriga samhället (t.ex. genom väktare, portkoder och murar) och att bara människor som bor i detta lilla område har tillgång till det.

Tycker du att detta verkar vara ett bra fenomen och på vilket sätt i så fall?

Skulle du själv känna dig tryggare i ett GC? Vad tror du det skulle bero på?

Bilderna

Diskussion kring vad intervjupersonerna ser när de ser på bilderna? Vad i bilden gör att de tolkar den på det sättet? Associationer med trygghet eller andra känslor? Vad beror det på? Diskutera de olika elementen i bilden. Vad skulle gjort den mer eller mindre trygg? Vad beror denna tolkning på (erfarenheter, media, rykten osv.)?

Bild 1

Bild 2

Bild 3

Bild 4

Bild 5

Bild 6

Bild 7

Bild 8

Bild 9

Bild 10

Bild 11

Bild 12

Bild 13